

Slourenski dom

Ste. 270

V Ljubljani, v torek, 24. novembra 1936

Leto 1.

Francovo brodovje začne z blokado

Tenerifa, 24. nov. o. Tukajnji radio je snoči poročal, da je general Franco obvestil francosko in sovjetsko vlado, da bo njegovo brodovje odslej potopilo vsako ladjo, ki bo vozila orožje in strelivo ali prostovoljce za rdečo špansko vlado. To odredbo bo njegovo brodovje izvajalo brezobzirno in brez izjeme.

Sporočilo generala Franca je vzbudilo veliko pozornost in skrb v Franciji. Splošno smatrajo, da je ta odlok nacionalistov se zaostrel položaj na Sredozemlju, ki se je izredno zapletel z objavo nacionalistične blokade ob vzhodni španski obali.

Se večja skrb pa je ta korak generala Franca povzročil v Barceloni, kjer so po poročilih listov pričakovali te dni 35 sovjetskih ladij z bojnim materialom. Francova vlada boče za vsako ceno preprečiti, da bi ta ogromni transport prišel v Barcelono.

Francoske bojne ladje se unikatno iz Barcelone.

Pariz, 24. nov. o. Francoska vlada hoče kljub vsemu še naprej ohraniti videz nevtralne države. Kljub temu, da zadnje dni vsebolj pritiskajo nanjo skrajni levičarji-komunisti, naj se odloči za odkriti pomoč španski rdeči vladi. Po vestih listov so se francoske bojne ladje že udale pozivu generala Franca in se umaknile iz notranjega barcelonskega pristanišča. Francosko ministrstvo za vojno mornarico razlaga ta korak s tem, da je bilo treba bojne ladje izmenjati, priznava pa, da se mu je zdelo umestno umakniti francoske ladje iz območja neposredne nevarnosti v primeri zračnega napada na barcelonsko pristanišče. Zadnje korake pa bo francosko mornarisko poveljstvo naredilo šele po sporazumu z angleško vlado.

Iz Barcelone pa poročajo, da je včeraj odpeljal iz pristanišča tudi ena angleška križarka in se oddaljila v smeri proti Malorci.

Franco odklanja angleške zahteve

London, 24. nov. o. Angleška vlada kljub ponovnemu pritisku še ni dobila odgovora na svojo zahtevo, da Franco pristane na to, da se v barcelonskem pristanišču določi nevtralen pas, kjer bi lahko pristale angleške ladje. Londonški listi poročajo, da je nacionalistični radio predvčerajšnjim zvečer poročal, da Franco odklanja ustvaritev takega pasu, ker bi to pomenilo samo pretvezo, pod katero bi razne države kljub blokadi dobivale orožje rdečim. Ta vest je povzročila v Londonu veliko nerazpoloženje in je temu treba pripisovati včerajšnji sklep, da Anglija ne bo priznala za vojskujoči se stranki ne nacionalistov, ne komuni-

Kljub posredovanju Anglije in Francije, ki se bojita zapletov na Sredozemlju

stov. Zato bo Anglija vsako nasilje nad angleškimi ladjami smatrala za razbojništvo in bodo dobile vse angleške vojne ladje nalog, naj streljajo na nacionalistično brodovje, če bi preiskovalo angleške parnike. Prav isto bodo angleške vojne ladje delale seveda tudi s komunističnim brodovjem.

Kljub temu pa angleška vlada ne namerava popolnoma pretrgati s španskimi nacionalisti in je predložila zakonski načrt, po katerem bodo vse angleške trgovske družbe kaznovane, če jih bo angleška nadzorna oblast zalotila, da s svojimi parniki vozijo orožje v Španijo. Pretekli teden je bila angleška vlada čisto pripravljena, da prizna pravico vojskujočih se strank obema nasprotnikom v španski vojni. To se je zgodilo pod vplivom admiralitete, ki se boji spopadov na Sredozemskem morju, odkar sta Italija in Nemčija priznali Francovo vlado. Da do tega ni prišlo, je treba pripisovati po eni strani Francovemu odklonilnemu stališču, po drugi strani pa francoski prošnji, ki jo je v imenu svoje vlade izrazil v soboto francoski poslanik v Londonu, češ da bi bila v tem primeru tudi Francija prisiljena storiti kaj odločilnega.

Beg iz Barcelone

Barcelona, 24. novembra. o. Zaradi grožnje nevarnosti nacionalističnega napada je v Barceloni spet opažati porast anarhističnega nasilja. Anarhiste je razburilo zadnje dni zlasti dejstvo, da so komunisti dali duška svojemu sovraštvu do anarhistov in ubili edinega njihovega vojaško izveščevalca poveljnika Durutija, ki se je odlikoval po svojem pogumu in divjosti. Anarhisti so v množevanju ustrelili dva častnika republikanske vojske, ki sta prestopila h komunistom. Ti poboji so dali povod za splošno obračunavanje s komunisti, ki jih anarhisti sovraščijo prav tako, kakor fašiste. Barcelona je od Durutijevega umora dalje spet plen persekucij in umorov, zaradi česar beže iz mesta vsi tuji državljani, kateri pač morejo. Vsi tuji konzuli so sklenili, da oddidejo iz mesta. Tako sta včeraj odpotovala perujski in čilenski konzul, na vojno ladjo se je ukrcal tudi ameriški konzul s svojimi državljani. Svoje posle vrši samo še angleški konzularni zastopnik, ki pa ima preveč dela, da bi mogel skrbeti za varstvo vseh, ki se zatekajo po njegovo pomoč.

Mobilizacija žensk v Kataloni

Barcelona, 24. novembra. o. Katalonska vlada je izdala odlok, ki pravi, da lahko vlada v potrebi mobilizira vse ženske.

Polkovnik Villalba, ki je bil doslej poveljnik čet madriške vlade na severnem aragonskem bojišču, je odstavljen. Na njegovo mesto je imenovan Juengo Gomez Garcia.

Uradno poročilo poveljstva madriških čet pravi, da so čete madriške vlade pri Barbastru prodrle proti Almudevaru. Tod so prekrizale prometne zveze nacionalističnih čet in pregnale sovražnika. Njegove izgube so hude. Na ostalem delu aragonskega bojišča so hudi nalivi preprečili druge operacije.

Vesti iz Burgosa

Berlin, 23. novembra. AA (DNB) poroča, da je nacionalna španska vlada sporočila nemškemu zunanjemu ministru, da je za španskega odpravnika poslov v Berlinu imenovan tajnik španskega poslanstva Alvarez de Escaza.

Burgoška vlada zanika vest, da bi bila z letaki opozorila madriško prebivalstvo, da bo mesto razdelala, če se madriške obrambne čete ne vda.

Reuter objavlja poročilo z madriškega bojišča, v katerem pravi, da prodirajo nacionalisti v Madrid. Madriške čete se ponekod branijo od hiše do hiše. Za vsako hišo so hudi boji z ročnimi granatami.

Snežno vreme traja dalje. Ponekod se razvijajo boji s topovi. Nacionalistične čete bodo začele napadati, kakor hitro se vreme zboljša. Zbrane so močne sile, ki naj preprečijo vsako eventualnost.

V predmestjih na jugu Madrida se nadaljujejo borbe. Čete madriške vlade so prešle v ofenzivo. V ulicah predmestja Carabanchel se vodijo borbe na nož in mož na moža. Baterije madriške vlade močno bombardirajo nacionalistične položaje.

Italija in Nemčija za pomoč Francu

London, 23. novembra. AA. Včerajšnji »Daily Mail« objavlja dopis svojega berlinskega dopisnika Warda Price, ki pravi, da se je razgovorjal z vplivnimi osebnostmi v Berlinu in prejel več izjav, da priznanje generala Franca pomeni, da bosta Italija in Nemčija podpirali nacionaliste. Ward Price poroča, da ima vtis, da bosta obe vladi podpirali generala Franca tedaj, če bi se njegov položaj poslabšal. V Berlinu so prepričani, da se borba v Španiji tako dolgo vleče samo zaradi pomoči sovjetske Rusije madriški vladi in da ti dve državi ne moreta dopustiti, da bi se boljševizem razmahnil v zahodni Evropi.

Nadzorstvo nad letalsko pomočjo v Španiji

London, 24. nov. AA. Reuter: Včeraj popoldne je pododbor za nevmesavanje v špansko državljansko vojno razpravljal o tem, kako bi se izvedlo nadziranje nad pošilkami letal v Španijo. Predlagano je bilo naslednje:

1. nadzorstvo nad vsemi civilnimi letališči v Španiji;
2. posebne komisije naj nadzirajo tuja letališča, ki so oddaljena od meje Španije 2500 km;
3. določijo se letalski koridor, skozi katerega morajo tuja letala v Španijo.

London, 24. nov. AA. Havas: Pododbor za nevmesavanje v špansko državljansko vojno je izdelal načrt konvencije o letalskih dobavah v Španijo. Zastopniki Sovjetske Rusije, Anglije in drugih držav so predlagali, da naj se ta načrt takoj dostavi vladam v Madridu in Burgosu, da bi se izvedelo za njihovo mnenje. Zastopnik Nemčije, Italije in Portugalske pa so se protivila temu predlogu.

Belgrad, 23. nov. m. Dne 25. in 26. nov. bo redno letno zasedanje zastopstev domačih borz v prostorih belgrajske borze. Ljubljansko borzo bosta na tej konferenci zastopala gg. Ferdo Nickelsbacher, član uprave, in borzni tajnik g. Jože Kovač. Med drugim bodo razpravljali tudi o vprašanju eventualne ustanovitve nove produktne borze v Subotici.

Sedem bivših avstroogrskih bojnih ladij, ki so jih Italijani ob prevratu dobili od avstrijskega brodovja, bo prisotnovala paradi italijanskega brodovja v Napolju na čast Horthyju. Te ladje so bile za svetovno vojno pod poveljstvom tedanjega admirala Horthyja.

Švica se je pridružila denarnemu sporazumu med Francijo, Anglijo in Ameriko, pridružila se mu bo tudi Holandija.

Salengrojevega naslednika bodo imenovali na današnji seji francoske vlade. Kakor poročajo, pride na to mesto državni podtajnik v notranjem ministrstvu socialist Dormoy.

lovih. Ze to, da danes dr. Maček ne vprašuje, kdo je na vladi in kdo je v opoziciji, temveč postavlja princip, da se hrvaško vprašanje mora v interesu vseh nas brezpogojno rešiti, dokazuje, da je tu govora o temeljnih vprašanjih in ne o tem, kako se bodo posamezne politične stranke grupirale in vodile boje za nadoblast z drugimi političnimi strankami. Govor je torej o tem, da se naša država usposobi, da bo v tej težki borbi in v diplomatski borbi, ki jo te dni napoveduje tudi Velika Britanija, ki ima gotovo najširši horizont, da bi bila sposobna obdržati in obvarovati svobodo in pogoje za življenje med Srbi, Hrvati in Slovenci.

Vesti 24. novembra

O češkoslovaški zunanji politiki je govoril zun. minister dr. Krofta in dejal, da so odnosi dobri z vsemi državami, razen z Nemčijo, Madžarsko in s Poljsko, ki pravi, da ČSR tlači njene narodne manjšine.

Narodno-socialistična prosvetna organizacija »Kraft durch Freude« bo praznovala triletnico svojega obstanka 29. novembra z velikimi svečanostmi. Ta organizacija je urejena po vzoru fašistične »dopolavora«.

Dr. Schacht je dospel v Teheran in je imel dve uri dolg razgovor z vodjem perzijske narodne banke, generalom Amirjem Kosrovim.

Češkoslovaško ljudsko fronto pripravlja češka komunistična stranka in je dala natančna navodila, kako naj se komunistični agitatorji vgnezdijo v meščanske demokratične stranke in ustvarjajo v njih razpoloženje za ljudsko fronto.

Vseučiliško milico za vzdrževanje reda na avstrijskih univerzah bo v najkrajšem času osnovala vlada.

Pri Salengrojevem pogrebu so izžvižgali francoski komunisti in socialisti Daladiera, vojnega ministra, ki pripada radikalno socialistični stranki, češ, da zadržuje pomoč španskim socialistom.

Stavka se širi v Franciji baje zaradi samomora notranjega ministra Salengroja.

Norveška prestolonaslednica Marta se je ponesrečila z avtomobilom in je samo slučaj, da je ni dohitela pri tej nesreči smrt.

Dnevno zračno zvezo med Barcelono in Ru'fo namerava urediti katalonska vlada. Kako, še ni znano.

Izbojlanje odnosov med nami in Francijo zahteva del francoskega časopisa češ, da je Francija s svojo obnavljanjo se politiko izgubila že dovolj zaveznikov.

Vseameriška konferenca se je pričela v Buenos Airesu pred dvema dnevi. Navzoči so bili zastopniki osemih držav, druge države iz Amerike pa so poslale brozovane pozdrave.

Cerkev so zažgali neznanzi zločinci v okolici Dunaja. Mimoideci ljudje so ogenj zapazili in preprečili, da cerkev ni pogorela.

180 zabojev španskega zlata je prišlo čez Francijo v London. Zlato je nakazano na privatna imena.

V Palestini bo posredoval med upornimi Arabci in med angleškim odborom za raziskavanje položaja transjordanjski Emir Abdulah, ki je že prišel v Jeruzalem.

Med Francijo in Anglijo še ni soglasja o ravnanju in o skupnem nastopu, ki bi ga morali obe državi narediti, če bi nacionalisti blokirali vzhodno špansko obalo.

Verska revolucija v Siriji, ki ima politično ozadje, še traja in mora povsod nastopati francoska vojska.

Horthy ostane na Dunaju po povratku iz Rima dva dni in sicer baje čisto privatno, kakor je že navada takih visokih glav, če kam potujejo.

Neguš je protestiral pri ZN zaradi madjarskega in avstrijskega priznanja zasedbe Abesinije. Pismo je poslal glavnemu tajniku ZN Avenolu.

Poljska zahteva kolonije in poudarja poljsko časopisje to zahtevo z razlogom, da ima Poljska 42 milijonov prebivalcev, čez 14 let pa jih bo imela 50 milijonov. Poljska naj bi rajši kolonizirala ogromna naseljena in zamočvirjena veleposestva svoje propadle aristokracije...

Velike manifestacije proti spremembi meja so bile včeraj po vsej Romuniji. Zborovalci so na njih izjavljali, da bodo rajši umrli, kakor da bi pustili, da se meje popravijo v škodo domovine.

Veliki viharji na Črnem morju divjajo že nekaj dni, tako da je plovba popolnoma ustavljena. Trije veliki turški parniki ne morejo že dva dni v nobeno pristanišče in se lovijo po visokem morju.

Angleško-italijanski sporazum je le še vprašanje kratkega časa. Tako pišejo dunajski listi in pristavljajo, da je ta sporazum prvi pogoj za mir v Evropi.

Masarykovo zdravje je dobro, tako poročajo uradno iz Prage z ozirom na vznemirljive vesti, ki so se o zdravju predsednika osvoboditelja razširile po Evropi.

Polovico japonskega proračuna za bodoče leto je namenjeno vojski in mornarici. Ves proračun znaša 3040 milijonov jenov in je za 730 milijonov večji od lanskega. Za vojsko, mornarico in letalstvo pa je namenjenih 1400 milijonov, kar vsekar priča o nadaljnjih miroljubnih namenih azijske velesile.

Cankov je prišel v Belgrad, odkoder potuje v Berlin. Cankov je predsednik bolgarske narodno-socialistične stranke in večkratni predsednik vlade.

4000 častnikov, stavka pri ameriški trgovski mornarici. Pridružio se jim bo pa še naslednjih 12.000 civilnih častnikov.

Italija bo ostala pri odboru za nevmesavanje kljub priznanju Francove vlade. Tako poročajo iz Rima.

Francosko trgovsko odposlanstvo je odpotovalo iz Belgrada. Odposlanstvo se je mudilo v Jugoslaviji zaradi sklenitve nove trgovske pogodbe med nami in med Francijo.

Romunski zunanji minister odhaia v Varšavo

Bukarešta, 24. nov. AA. Pat poroča: Pred svojim odhodom na Poljsko je romunski zunanji minister Antonescu izjavil, da je srečen, da se lahko odzove vabilom zunanjega ministra Becka. Vse tisto je dobrodošlo, kar ojači življenjsko moč zveze med Poljsko in Romunijo. Zastopal bo v Bukarešti ne le romunsko vlado, ampak tudi romunski narod.

Pogodba med Romunijo in Poljsko, ki sloni na paktu DN, je verna slika naše volje, da zava-

Dr. Stojadinović, dr. Maček, V. Vilder:

Hrvaško vprašanje se mora urediti

Belgrad, 24. novembra. m. Tukajšnja politična javnost, kakor tudi časopisje se še vedno živahno bavi s hrvaškim vprašanjem in načini, kako bi se ga končno le dalo rešiti. Pred vsem tukajšnji politični krogi poudarjajo, da je za rešitev tega vprašanja v prvi vrsti JRZ kot najmočnejša in veščinska stranka v državi. V tej stranki je organiziranih, kakor so dosedanje občinske volitve pokazale, večina Srbov, Slovencev in muslimanov. Na drugi strani pa pride v poštev SDK, v kateri je organizirana večina Hrvatov. Ti krogi v podkrepitve svojih izjav, da sta za rešitev hrvaškega vprašanja v prvi vrsti poklicani JRZ in bivša SDK, navajajo tudi to, da se obe ti dve stranki v večini točkah že strinjata. Tako je želja JRZ, pa tudi bivše SDK, da je nujno potrebna rešitev hrvaškega vprašanja, ki vsebuje celo vrsto odnosov med političnimi činitelji ter še dosti drugih vprašanj. Nadalje zastopata obe politični grupaciji stališče, da za sklenjanje sporazuma poklicane stranke odnosno zakoniti zastopniki večine Srbov, Hrvatov in Slovencev, pri tem pa da sodelujejo tudi skupine, ki v resnici imajo narod za seboj. Za dosego tega cilja pa ni potrebna nikakoli konsternacija vseh onih sil, ki v narodu ne predstavljajo bogve kaj. S tem vprašanjem se je prav za prav prvi javno bavil predsednik vlade dr. Milan Stojadinović v svojem govoru, ki ga je imel v Skopju in v katerem je dejal, da JRZ resno računa samo z dr. Mačkom, ki ima res večino Hrvatov za seboj in se pri tem posebno razpravlja z opozicionalnimi skupinami, ki tvorijo takojimenovani srbijanski del združene opozicije. Med temi skupinami zadnje čase vedno bolj prihaja do izraza dejstvo, da so disidenti JRZ, vodje bivšega glavnega odbora bivše radikalne stranke, samo ovira med srbijanskimi opozicionalnimi skupinami, da čimprej pride do rešitve hrvaškega vprašanja.

Radi tega se v političnih krogih proti tej skupini pojavlja vedno več nezaupanja, ker je znano,

da so ti ljudje zapustili JRZ čisto iz svojih osebnih ambicij, ker se jim v JRZ niso mogle uresničiti želje, da bi zasedli razna mesta v vladi. Obe ostali srbijanski opozicionalni stranki pri tem tudi navajata, da so ti ljudje že prej večkrat izpričali svojo nezakrenost, ter da so zato proti njim postali vsi zelo nezaupni.

Politična javnost tukaj pred 6. decembrom, ko bodo izvedene občinske volitve tudi še drugod, kjer jih od sedaj še ni bilo, od strani JRZ ne pričakujejo glede rešitve hrvaškega vprašanja ničesar, kar so tudi zelo vidni predstavniki JRZ že sami javno izpovedali.

V zvezi z rešitvijo hrvaškega vprašanja današnje »Vreme« objavlja tudi mišljenje dr. Mačka. Dr. Maček je med drugim izjavil:

»Če se enkrat sporazumemo Hrvatje in Srbi ter uredimo naše odnose v obojestransko zadovoljnost, potem bomo eno in bomo tudi enotni nasproti zunanjemu svetu in nasproti vsem nevarnostim, pa tudi nasproti vsem sovražnikom v naši okolici. (Pa naj bo govora o reviziji, Habsburžanih, bodisi o čemurkoli drugem.) Dovolj močni bomo, da bomo odbili od sebe vse napade in vsako nevarnost.«

Dr. Večeslav Vilder je pa glede rešitve hrvaškega vprašanja izjavil:

»Tukaj v Zagrebu se presoja položaj z visokega stališča velikih linij splošne politike v Evropi in svetu, v katerem naši jugoslovanski problemi prihajajo kot del tega splošnega evropskega položaja. Ta položaj v svetu nalaga potrebno rešitve našega vprašanja in to s stališča Hrvatov in drugih. Posamezniki lahko mislijo to ali ono, toda v odločilnih trenutkih, ki se porajajo v svetu, se mi vendar ne moremo zapreti v svoj okvir in ne skrbeti za to, kar se v svetu dogaja. Moramo upoštevati in voditi račun tudi o splošnih velikih va-

Stan Laurel in Oliver Hardy

Jutri v kot cigana v mu-
kinu Matiči zikalni komediji

Cigansko dekle

Madžarski regent skozi Slovenijo

Ljubljana, 24. novembra.

Danes jutraj ob 0.38 je potoval s posebnim dvorskim vlakom skozi Ljubljano madžarski regent Horthy s svojo soprogo. Obenem z namestnikom Horthyjem je potoval tudi predsednik vlade Daranyi ter zunanji minister Kanya z nekaj višjimi uradniki svojih ministrstev.

Dvorni vlak se je ustavil na ljubljanskem kolodvoru le za pet minut, nakar je nadaljeval pot proti Rakeku.

★

Danes ponoči smo imeli prvič priliko, odkar obstoja Jugoslavija, videti na naših železniških tirih dvorni vlak madžarskega suverena. Za nočno potovanje madžarskega namestnika Horthy-ja je bilo v vsakem oziru poskrbljeno izredno vestno.

Vožnja po našem ozemlju

Na naši obmejni postaji v Kotoribi so madžarskemu dvornemu vlaku premenjali samo lokomotivo, nakar je vlak le po nekaj minutnem postanku takoj nadaljeval vožnjo. Ena naših najmodernejših lokomotiv je vlekla dvorno kompozicijo po sekundah točno tako, kakor je bilo predvideno v voznom redu. Deset minut pred dvornim vlakom pa je vozila posebna izvidnica. V takih slučajih lokomotiv ne vodijo strojevodje, marveč inženjerji. Tudi danes ponoči sta vozila tako na izvidnici kakor na vlaku samem inženjerja.

Vožnja je potekla na vsej progi našega ozemlja brez najmanjše motnje in brez najmanjše zamude. Na nobeni izmed naših postaj se vlak ni zadržal več ko pet minut.

V ljubljansko postajo je pripeljala izvidnica točno ob 0.27. Bila je sestavljena iz lokomotive in enega vagona. V njem so bili samo varnostni organi. Po petminutnem postanku je izvidnica nadaljevala vožnjo proti Rakeku.

Madžarski dvorni vlak

Točno pet minut pozneje se je ustavil na postaji dvorni vlak. Bilo je vsega sedem vagonov, od katerih so vsi imeli vdolane nekako v sredini vagona državne embleme. Le prvi vagon je bil brez grba, kar pomeni, da je navaden salonski

voz. Četrty vagon je bil posebno lep ter je imel posebno velik grb. Iz tega bi bilo sklepati, da je bil namestnik Horthy ravno v tem vagonu.

Ves vlak razen prvih dveh in zadnjega vagona je bil zatemnjen — znak, da so tako namestnik Horthy kakor spremstvo spali. Iz zadnjega vagona pa je pogledalo nekaj madžarskih železničarjev, ki so najbrž tudi hoteli videti »bajno iluminirano ljubljansko kolodvor«. Za kake poizvedbe seveda ni bilo časa; kljub temu pa se je le nekaj izvedelo tudi o notranjosti vlaka. Madžarski dvorni vlak spada med najmodernejše evropske salonske vlake. Vsak vagon za sebe je dovršen salon, kakršnega moremo najti v najbolj razkošnih mestnih palačah. Spalne kabine nudijo udobje, kakor najboljše hotelske postelje. Peresa pod vagoni pa uničijo skoraj sleherne sunke, ki bi prihajali od tračnic. Prava posebnost madžarskega dvornega vlaka je telefon. Ves vlak je spojen s telefonom, ki visi v vsakem vagonovem salonu in v vsaki spalnici kabini. V tem vlaku torej ne poznajo letanja iz ene kabine v drugo in iz enega vagona v drugega.

Na ljubljanskem kolodvoru

Na ljubljanskem kolodvoru so pričakovali dvorni vlak med drugimi tudi ravnatelj železniške direkcije g. dr. Fatur, dalje predstavniki orožništva ter predstavniki javne varnosti na čelu z g. Pestevskom in Zajdelo. Ko se je vlak ustavil, je pristopil k g. direktorju dr. Faturju vlakovodja ter mu oddal raport. Istočasno je orožniški narednik, ki mu je poverjeno varnostno spremstvo vlaka, raportiral majorju. Vse skupaj je trajalo prav kratko časa. Dotedanjemu spremstvu sta se v Ljubljani pridružila še obmejni komisar iz Rakeka g. Petrelič in carinski kontrolor iz Rakeka g. Popovič. Točno ob 0.42, torej po petminutnem postanku se je vlak premaknil in odpeljal proti meji. Od Kotoribe do Zidanega mosta so vlak spremljali organi obmejne komisariata iz Rakeka; v Zidanem mostu so jih zamenjali organi komisariata iz Rakeka, ki so spremljali vlak do Postojne. V Postojni so odklopili našo lokomotivo, vlak pa je prevzelo italijansko spremstvo. V Postojni je pričakoval dvorni vlak tudi zastopnik zunanega ministrstva, notranjega ministrstva in kraljeve hiše.

Pozor pred izdajalki!

Med nami se nahajajo plačanci neke tuje države, ki poizvedujejo o važnih podatkih naše obrambe, oboroževanja itd. Svarimo Vas, da pazite, s kom govorite in kaj govorite! Bodite zelo oprezní! Kdor le količnik sumi, da e špijonom na sledu naj zaupno kličite telefonsko številko 2024! V nekaj dneh bodo izdajalci prav sigurno pod ključem.

Se enkrat:

Kdo bo odgovoren za pisanje „Jutra“

Ljubljana, 24. novembra.

»Slovenski dom« je poročal o sporih v konzorciju »Jutra«. Približno smo dejstvo, da sta politično ločila gg. Ribnikar in dr. Kramer ter smo opisali tudi to, kako je bila sklicana pri »Jutru« eja lastništva, na kateri je hotel g. dr. Kramer doseči zaupnico in kako se ta seja ni vršila.

Dopisniki nekaterih izvenljubljanskih listov so tedaj takoj vprašali gospoda Ribnikarja, koliko je resnice v tem našem poročilu. Tedaj je gospod Ribnikar potrdil, da odgovarja poročilo resnici. »Jutro«, se je prvi dan sicer v poročilo hudo zaletelo, ko smo ga pa pozvali, če želi otipljivih dokazov za naše trditve, je obmolknilo.

S tem vprašanjem se zopet bavi večerajšnja »Pravda«. Njen ljubljanski dopisnik g. Rakočević se je razgovarjal najprej z g. Ribnikarjem, nato pa še z gospodom dr. Kramerjem. Gospod Ribnikar je potrdil, da so vesti, »ki so jih objavili lokalni listi« resnične, g. dr. Kramer pa jih je ogorčeno de-

mantiral ter jih imenoval — izmišljotine. Gospod dr. Kramer je med drugim dejal: »Vse te senzacionalne vesti, ki so se v zadnjem času razširile v javnosti, so neutemeljene izmišljotine.«

Ako se nanaša to na naše poročilo, potem ponavljamo tudi dr. Kramerju vprašanje, če želi, da povemo, kako je s tem izmišljotinami. Trditve o seji, ki se ni vršila, je dejstvo, za katero imamo popolne dokaze. Drugačnja pa je stvar s trditvijo, da ima g. dr. Kramer že pripravljen denar za nov list. Mi smo izrecno zapisali, da so zatirjali to ljudje, o katerih ve vsa Ljubljana, da so najbližji prijatelji in sodelavci g. dr. Kramerja. Zakaž in kje so ti ljudje tako trdili, to g. dr. Kramer govorijo prav dobro ve. Če pa želi, mu povemo to mi. Hočemo pa, da nas prej pozove, naj to povemo, ker smo prepričani, da bi mu bila stvar neprijetna, kakor bi bila neprijetna ljudem, ki so naravnost prizadeti; mislimo namreč na tiste, ki so »iz« leklešče v rokah kovača.

Nečloveška rednika

Zaprta sta vnučka v hlev in ga pretepala

Maribor, 23. novembra.

Pred mariborskim okrožnim sodiščem se je vršila danes dopolne razprava, ki je razgrnila strahotno sliko nečloveškega postopanja z malim otrokom. Obtožnica pripoveduje o tej stvari sledeče:

48letna mala posestnica Neža Lešnik iz Grane pri Ptujju ter 45letni zidar Ivan Lešnik sta poročena in imata štiri lastne otroke v starosti od 7 do 14 let. Preživljata se s posestvom in pa z zaslužkom od zidarstva, ki ga izvršuje Ivan Lešnik. Neža Lešnik pa ima iz svojega prvega zakona hčer Voglar Nežo, ki ima tri nezakonske otroke, med njimi dne 11. decembra 1934 rojenega Voglarja Ivana. Neža Voglar služi v Rabelci vasi in ima dva otroke pri sebi, gospodar pa ji ni dovolil, da bi imela pri sebi še tretjega svojega otroka. Zaradi tega je dala malega Ivančka, ki bo sedaj star dve leti, pred poldrugim letom v rejno svoji materi. Mali Ivan pa je prišel v slabe roke. Oba rednika sta z njim naravnost nečloveško ravnala. Moral je spati v živinskem hlevu, povrhu pa ga je Ivan Lešnik neprestano pretepaval. Posledica takega ravnanja je bila, da je Ivanček hudo obolen. Zaradi zanemarjanosti in pretepanja je dobil hude lišaje po obrazu in po telesu, ki so mu lice skazili, kožo ob uhljih je imel vso razjedeno, na obeh rokah pa močne ozeblinje z gnojnimi ranami. Njegovo okostje je že čisto rahitično. Končno ga je stara mati zanesla v ptujsko bolnišnico ter ga kar tam na hodniku pustila. Otok, ki je bil zaradi nečloveškega ravnanja pri svojih rednikih ves ostrašen, pa je z bodnika bolnišnice pobegnil na cesto ter odšel po ulici proti Ragoznic, kjer se je pridružil soljarjem. Ker je močno jokal in je bil ves bešen, so se otroci zavzeli zanj in ga peljali k posestnici Mariji Šumeznjak. Usmiljena žena se je za reševja zavzela, ga umila ter preoblekla in ga obdržala pri sebi. Otok se je sedaj nahajal pri njej ter se mu pri tujih ljudeh dobro godi. Njegova rednika pa sta zaradi svojega ravnanja prišla pred sodišče ter sta se danes zagovarjala.

Neža Lešnik se je zagovarjala, da je morala otroku skrivaj dati hrano ter je mali siromak moral na zahtevo njenega moža prenočevati v hlevu.

Mož da otroka nikoli ni maral kadar je prišel vinjen domov, ga je vedno pretepaval. Ker se je bala, da bi mu storil še kaj hujšega, ga je zanesla v ptujsko bolnišnico. Mož pa se nasprotno zagovarja, da je otroka samo enkrat pretepel e šibo, da pa je zahteval, naj spi v sobi in mu je celo sam pripravil posteljo. Ker pa se je drl in jokal, da ga je žena zanesla v hlev. Po navedbah prič, pa sta zagovora obeh osumljenцев samo izgovora. Lešnik je znan kot pijanec in nasilen človek. Ni dvoma, da je otrok obolen samo zaradi zanemarjanosti in slabega ravnanja. Gotovo bi bil otrok sedaj že mrtev, če bi bil ostal v oskrbi svojih rednikov. Na podlagi teh ugotovitev je sodnik izrekel sodbo: Ivan Lešnik je bil obsojen na 1 mesec strogega zapora nepogojno; Neža Lešnik pa na 14 dni zapora, pogojno za dve leti.

Izruvan križ pod cesto

Jesenice, 23. novembra.

Se ni preteklo dva tedna, kar smo čitali v časopisu, da so se zločinski ljudje ali naravnost rečeno komunisti, spravili nad evharistične križe, katere podirajo, tarejo v prah in blato in to iz golega sovraštva do križa, v veliko ogorčenje in žalost ljudstva. Da je to postopanje organizirano in se vrši na povelje moskovskih boljševikov, je ponovno dokazano, saj se vrši prav tako kot v Rusiji. Na Jesenicah, hvala Bogu, do evharističnega križa ne morejo, ne dosežejo ga, ker je ta postavljen vrh cerkvene strehe in tudi ako bi se lotili tudi tega, bi gotovo padli v roke pravice, ki bi jih obično kaznovala, saj je na sosedni Koroški Beli neki tat bogoskrunilec dobil poldrugo leto zapora. Tako pa so se lotili starodavnega križa, desetletno turistov znanega križa ob cesti na Golico, ki stoji na prvem ovinku nad Jesenicami. Nešteto krat je bil ta lepi, na tako idilično lepem kraju postavljeni veliki križ slikan in gotovo je, da bo marsikateri planinec, ko bo bral te vrstice, poiskal v svojem albumu sliko tega križa z ozadjem Plavža

Premeten tat za zapahi

Ljubljana, 24. novembra.

Te dni je ljubljanska policija izvršila zopet obsežnejšo racijo po mestu. Organi so legitimirali vse ljudi, o katerih so sumili, da se preživljajo na sumljiv način. Vsakdo, ki ni mogel dokazati, zaradi česa je v mestu in kako se preživlja, je moral na zasiljanje.

Tako je policija polovila večje število ljudi, ki so se zatekli sedaj na zimo v mesto. Deloma so jih poslali v domovne občine, deloma pa so jih bilo nekaj takih med njimi — pridržali na policiji. Med temi so zlasti taki, o katerih preteklosti hoče policija dognati še neke podrobnosti. Med temi slednjimi je policija vlovila tudi

Ob orgelskem koncertu Blaža Arniča v stolnici:

Triumf mladega glasbenika

Ljubljana, 23. novembra.

Kdor ve za Blaža Arniča težko, večkrat trnjevo pot, ki ga je vodila iz rojstne vasi visoko v hribih nad Lučami preko Ljubljane in Dunaja, kdor pozna njegovo občudovanja vredno energijo ki skoro nima primere med našimi slovenskimi skladatelji, energijo, s katero se je preboril skozi trpljenje in pomanjkanje, ki je usojeno preprostemu in revnemu kmetskemu sinu, ta potem sploh ne more dvomiti, da je bila tista čudovita sila, ki mu je dajala moč in vztrajnost na doedanj življenjski poti, njegova iskrena in čista ljubezen do glasbe in še več kakor samo to, da je bila to usodna nujnost narekovana od muzike, ki jo je še neroteno čutil v sebi. Potem ni čuda, da je kar vrela iz nje, ko ji je s študijem enkrat odprl pot, da so se vrstila simfonična, komorna, vokalna in solistična instrumentalna dela brez odmora eno za drugim. Če pa je ostalo njegovo ime, ko se je vrnil v Ljubljano, pri nas skrito in njegovo delo skoro neznan, je pač temu vzrok njegova skromnost in neobvladane reklamne tehnike, v kateri se odlikuje kak drug naš moderni skladatelj. Zato pa ima petkov koncert, ki ga je obiskalo občinstvo v izredno velikem številu, dvojen pomen: za tiste, ki še niso poznali Arničevega dela, je pomenil presenečenje, njemu samemu pa je dal neke vrste zadoščenje in še pobudo za nadaljnje delo.

Program koncerta je imel na čelu Concerto da chiesa za godalni orkester in orgle, delo Bachovega sodobnika, italijanskega komponista d'Alfaca. Nato je igral Arnič kot solist na orgle Scherzo Maxa Regerja in Kimovčev Preludij, skupaj z orkestrom pa Premrovo obdelavo pesmi »Ti, o Marija« v variacijah. Kot glavni točki sta prišli na koncu koncerta dve Arničevi simfonični (ne: symphončni in symphoniji, kot je bilo pisano na programu): Antifona, kot počasni stavek iz njegove II. simfonije »Te Deum«, in njegova IV. simfonična v treh stavkih (Allegro-Adagio-Scherzo), obe pisani za orkester in orgle.

Na koncertu je sodeloval pomnoženi Radijski orkester pod dirigentom D. Šijancem. (Za naše razmere značilno je dejstvo, da je Orkestralnemu društvu, na katerega se je Arnič najprej obrnil za sodelovanje in ki je bilo samo pripravljeno na to, prepovedal odbor Glasbene Matice sodelovanje, češ, da sme igrati samo na koncertih, ki jih priredi Glasbena Matica.) Šijancu gre zasloga in priznanje, da se je zavzel za koncert in Arničeve skladbe in se potrudil za čim boljše izvedbo. Tako je bil Concerto da chiesa dall'Alfaca zaigran res vzorno, če pa so bile pri Arničevih skladbah nekatere intonacije in ritmične netočnosti v trobih, gre to na račun instrumentalistov, ki še niso tehnično dovolj izvežbani za koncerte.

Arnič skladatelj ne išče zaenkrat novih poti ne v harmoniji, ne v formi. Njegov stavek je strogo tonalen, večinoma celo diatončen, kromatika je uporabljena bolj v melodičnih linijah kot v celih harmonijah. Morda bi kdo rekel, da je zaradi »zastarelih« izraznih sredstev premalo osebne izrazitosti v njegovih delih, vendar bi ta spregledal, da odlikuje Arniča posebno velik smisel za dinamiko

moža, ki ga že dolgo časa išče. O tatvini, ki je bila izvršena pri Alojziji Petrič na Pobrežju pri Mariboru, je poročal tudi »Slovenski dom«. Neznat tat je ukradel gotovine in oblike v vrednosti 2000 lir ter brez sledu izginil. Okolnosti pa so govorile za to, da je mogel biti storilec 35 letni emigrant Josip Fajdiga. Zato so oblasti izdale za njim tirnico. Dolgo časa se je Fajdiga uspešno skrival pred očesom postave; toda zadnje nedelje je imel sholo: ko je stopal — morda je bil preveč brezskrben — po Celovški cesti, ni opazil, kako se je »obesilo« nanj oko postave. Kmalu potem je potipala Fajdigo za rame krepka agentova roka, v spremstvu katere je nato napravil Fajdiga pot na policijo. Tu so mu takoj izprašali vest ter ga postavili za rešetke; naslednjega dne je spremenil bivališče v toliko, da ga je prevzelo sodišče. Verjetno pa bo odposlan v Maribor, kjer mu bodo na sodišču preresetali vest do vseh podrobnosti. To tem bolj, ker je Fajdiga svoj čas zelo mnogo potoval po Franciji, Avstriji in Nemčiji ter bo imel razen ostalih opravkov posla tudi s carinskimi oblastmi, ker se je bavil tudi s prekupevanjem monopolskih predmetov.

širokih melodičnih linij in mehke, skoro bi rekel slovensko barvane harmonije. Potreboval bi le še večjega razmaha v daljših formah: prvi stavek njegove IV. simfonije ima na primer precej embriionalno sonatno obliko, zato so prehodi med dramatičnimi in liričnimi mesti prekratki in prenenadni, drugi stavek ima tudi enostavno pesemsko obliko, zato pa bi moral za Scherzom, ki je formalno in arhitektonsko najboljši del simfonije, nužno priti še Finale. Antifona iz II. simfonije pa se zdi vsebinsko globlja in tudi v formi bolj izdelana kot njegova IV. simfonična, dasi je delana časovno pred njo. Zato bi Arnič veliko pridobil, če bi mu bila dana še prilika priti v inozemstvo, da ne bi zdrsnil s tiste ravni, ki ga je že dosegel, ampak da bi se razvil še naprej in dosegel še večje višine. Pri tem bi ga morale podpreti oblasti, kulturne institucije in vsa javnost; saj slovenska bolezen ni preobilica talentov, ampak kvečjemu njih nerazumevanje in omalovaževanje. W.

Gregorčičev večer v Rokodelskem domu

Ljubljana, 24. novembra.

Sinoči je bila v Rokodelskem domu prirsčna svečanost, ki so jo Sedejenci priridili v spomin 30 letnice, odkar je na Goriskem za vedno zatisnil oči naš velik pesnik Simon Gregorčič. Spored tega večera, ko se je številno občinstvo vsaj za kratek hip pomudilo ob ustvarjajočem delu pesnika z Vrnsa, je bil zelo pester in je pokazal, s kakšno skrbnostjo in hvaležnostjo za vse, kar nam je dal Gregorčič, so se pririditelji pripravili za to proslavo.

Ob skoro do kraja zasedeni dvorani je po občuteno podani deklaraciji zapel oktet akademikov tri krasne pesmi, ki jim je vsebino prvič vili pevec Simon iz Vrnsa, nato pa je sledilo izredno predavanje prof. dr. Lavrenčiča o pesnikovem življenju in njegovem ustvarjanju. Pokazal nam je Gregorčiča od časa, ko je še v domačem planinskem raju »pohajal za tropo ovčice, do njegove smrti, ko se je vsemu slovenskemu narodu zapustil dela nevenljive slave. Predavatelj je v svojem toplem govoru zlasti poudarjal veliko ljubezen pesnika Gregorčiča do rodni planin. Ljubezen velikega planinca pa se je razvila v veliko domovinsko ljubezen, s katero je bilo prežeto vse Gregorčičevo delo.

Za krasno predavanje je gosp. dr. Lavrenčič žel burno odobravanje vsega navzočnega občinstva. Sledila je recitacija akademskega gosp. Roegerja: »Naš čolnič otimolai«, in globoko občuten, z vso mehko podal solospjev gosp. Mirka Gregorina.

Večer je potekel v najpririrčnejšem razpoloženju, prežet z ljubeznijo, ki jo je navzoče občinstvo iz globoke hvaležnosti velikemu pesniku Gregorčiču vsaj nekoliko povrnilo.

Stager film

Königsmark

nepozaben iz dobe nemega filma
v novi inscenaciji, režiji, glavni igralci
Krasna, napeta vsebina! — V glavni vlogi lepa
ELISSA LANDI
Danes premiera v kino Unionu

Maribor v borbi proti bedi in brezposelnosti

Maribor, 23. novembra.

Maribor je bilo prvo mesto v naši državi, ki je pod svojim takratnim županom dr. Juvanom uvedlo leta 1931. organizirano borbo proti brezposelnosti in bedi. Pomožna akcija, ki jo je osnoval župan dr. Juvan je v teku teh petih let obrodila bogate sadove. Brez vsake obremenitve so se samo s prostovoljnimi darovi zbrali veliki milijoni, s katerimi se je lajšala beda in revščina v mestu ter so se z javnimi deli, izvajanimi s pomočjo zbranih

sredstev, ustvarjale trajne vrednote. Tudi letos je na pragu zime izdal župan dr. Juvan poziv na prebivalstvo, da prispeva za Pomožno akcijo. Letošnja izvedba Pomožne akcije se bo nekoliko razlikovala od dosedanjih. Predvsem odpade zbirka po hišah, ki je zahtevala ogromnega napora, ni pa prinesla nikoli zaželenega uspeha. Pač pa se bo g. župan — kakor lani — tudi letos obrnil na posamezne uglejnejše meščane s posebnim lastnoročnim pismom, v katerem jih bo prosil, da tudi letos prispejajo svoj delež. G. župan je tudi že imel več konferenc s predstavniki tukajšnje industrije, ki je dosedaj vedno največ prispevala, bo pa tudi letos doprinesla svoj del v istem razmerju, kakor v dosedanjih letih. S temi prispevki in pa z dotacijo banske uprave iz bednostnega fonda bo mogoče spraviti skupaj potrebne vsote, da se vsaj deloma ublaži silna beda in stiska med mariborskimi revčji. O načinu izvedbe Pomožne akcije v letošnjem letu bo sklepal drevi širši odbor, ki se sestane k svoji redni seji. G. župan bo podal poročilo o poteku Pomožne akcije v poslovnem letu 1935-36 ter poročilo o izvršenih ukrepih, da se zagotovijo uspeh Pomožni akciji tudi v letošnji zimi. Razpravljalo se bo tudi o načinu oskrbovanja ter zaposlitvi brezposelnih in o otvoritvi ogrevalnice. Način oskrbovanja bo ostal v glavnih potezih isti, kakor dosedaj — to je, da se v principu ne nudi podpore, temveč delo, za katerega preme zaposleni svojo plačo. Če se v primeru delanostnosti nudi podpora, se daje ta v glavnem v naravi, in izjemnih primerih v denarju. Ogrevanica pa se bo odprla samo v primeru hude zime, dostop pa bodo imeli vanjo samo oni, ki nimajo lastnega doma. Ogrevanica bo nameščena v prostorih Ljudske kuhinje. — S temi merami se bo Maribor letos boril proti brezposelnosti in bedi in upamo, da bo ta borba uspešna in koristna.

Kulturni koledar

Simon Gregorčič

Dne 24. novembra 1906 je v Gorici umrl pesnik in duhovnik Simon Gregorčič. — Rodil se je 15. oktobra 1844 v Vrsnem pod Krnom na Goriškem. Po lepi, svobodni pastirski mladosti, na katero je vedno ohranil spomin, je šel v Gorico v šole, kjer je leta 1865 stopil v gimnazij. Po maturi bi šel rad študirat na Dunaj klasično jezikoslovje; ker pa mu niso denarne razmere tega dovoljevale, je vstopil v semenišče, ki ga je končal leta 1876. Njegovo prvo kaplansko mesto je bilo Kobarid, naslednje pa Rihenberg, kjer se ni dobro počutil. Zašel je nihati: po eni strani bi hotel še študirati na vseučilišču, po drugi pa se je potegoval za pokoli. Ta doba negotovosti, poleg bolezni in melanholičnega razpoloženja je na njega izredno slabo vplivala. K temu so se pridružili še napadi od različnih strani in spoznanje o zahrbtnosti in neizkrenosti našega javnega življenja, tako da z velikim zadovoljstvom sprejel upokojitveni odlok 1899 in kot »kmet-poet« ostal na svojem posestvu na Gradišču do 1903, ko se je njegovo zdravje občutno poslabšalo in je radi tega prodal posestvo in se preselil v Gorico, kjer ga je leta 1906 zadela kap.

Simon Gregorčič je obogatil našo književnost s svojimi štirimi zvezki poezij (1882, 1888, 1902, 1908), ki so bile za tisti čas velik napredek. Njegova proza v formi in melodioznost v jeziku je odkrila širšim plastem naroda zmožnost in lepoto slovenskega jezika za izražanje najsubtilnejših čustev, njegova slovenska narodna zavest, ki je vizionarno slutilo usodo slovenske Goriške, je bila in je še danes trajen spomin vsem Slovincem. — Njegovo tragično življenje, ki je stalno nihalo v negotovosti, njegova melanholija in občutek nepotrebnosti (Človeka nikar) je postala skoraj simbol naše narodne usode. — Za »goriškim slavčkom« umira tudi gorška zemlja.

Ljubljana danes

Koledar

Danes, torek, 24. novembra: Janez od Kr.
Sreda, 25. novembra: Katarina.

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20 in mr. Gartus, Moste.

Drama: Zaprt.

Opera: Botra Smrt. Red A.

Kino Union: Königsmark.

Kino Sloga: Kontušovka.

Kino Matica: Boccaccio.

*** KINO ***

TEL. 22-21

UNION

Danes premiera! Slager film

Königsmark

ELISSA LANDI

TEL. 27-30

SLOGA

Danes poslednjič! Izvirna burka

Kontušovka

Hitite in ogledajte si ta film,
ki je odšel vsakomur ugalaj.

Ida Wüst — Theo Lingen — Inge List

TEL. 21-24

MATICA

Ne preklicano! Poslednjič! Razkošna opereta

Boccaccio

Willy Fritsch, Heli Finkenzeller, Paul Kemp

≡ Predstave ob 16., 19. in 21. uri ≡

Vera Svihlikova je mlada češka klavirska umetnica, ki je takoj ob svojem vstopu na praško akademijo vzbudila s svojim samozavestnim nastopom in neobčutnim poslušanjem zanimanje vseh praških mojstrov. Njen prvi veliki uspeh je bil leta 1933 na koncertih v severni Češki. Dve leti zatem je že stalno nastopala v Pragi in januarja letošnjega leta v zvezi s Češko filharmonijo pod vodstvom slavnega Talicha Svihlikova se nahaja trenutno v Sofiji, kjer je igrala s tamošnjo filharmonijo pod vodstvom češkega dirigenta Jeremiaša. Na njen prvi koncertni nastop v Ljubljani opozarjamo. Koncert bo v petek, dne 27. t. m. ob 20 v Mali filharmonični dvorani. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

Repertoar Narodnega gledališča v Ljubljani

DRAMA

Začetek ob 20 uri

Torek, 24. novembra: Zaprt. (Gostovanje v Celju: Konjeniška patrola.)

Sreda, 25. novembra: »Za narodov blagor.« Red B.

Cetrtek, 26. novembra: Zaprt.

Petek, 27. novembra ob 15: »Kralj Lear.« Dijaška predstava. Cene od 5 do 14 Din navzdol.

OPERA

Začetek ob 20 uri

Torek, 24. novembra: »Botra Smrt.« Red A.

Sreda, 25. novembra: »Pod to goro zeleno...« Red Sreda.

Cetrtek, 26. novembra: »Matija Gubec.« Red Cetrtek.

Petek, 27. novembra: Zaprt.

Mariborsko gledališče

Torek, 24. novembra ob 20: »Baron Trenk.« — Red A.

Sreda, 25. novembra: Zaprt.

Cetrtek, 26. novembra ob 20: »Prva legija.« Red B.

Znižane cene.

Prva ponovitev ob premieri pred nabito polnim gledališčem zelo lepo uspele Albinjeve opere »Baron Trenk« bo v torek, 25. t. m. za red A. Sočna muzika, krasni pevski part in živahno dejanje so glavne vrline tega povsod mnogo igranega dela.

»Božji človek« — naslednja dramska premiera. Ob 60 letnici rojstva in 40 letnici pisateljevanja hrvaškega književnika Milana Begovića uprizori mariborsko gledališče njegovo po mnogih evropskih ter tudi ameriških odrih igrano dramo »Božji človek« v režiji Petra Malca.

Mestni arhivi in knjižnice

Ljubljana 24. novembra.

Mesta mnogo žrtvujejo za kulturne dobrine. To delo pa bi moralo biti vse bolj smoteno. Posebna pažnja bi se morala posvetiti, da se uredi mestni arhivi in knjižnice.

Načelnik kulturnega oddelka ljubljanskega mestnega glavarstva dr. Mole je podal glede teh vprašanj svoje mnenje ter je glede arhivov poudarjal, da jih morajo voditi res strokovno izobraženi ljudje, ki imajo široko duševno obzorje. Arhivi so znanstvene ustanove, njih namen pa je, da pomagajo raznim strokovnjakom, kadar študirajo mestno zgodovino. Vsako posebno večje mesto mora imeti svoj arhiv. Mnogo je takih arhivskih vrednosti, ki so za tujski promet velika atrakcija. Treba pa je za take predmete primernih, suhih prostorov, posebno važne listine naj se pa hranijo v tresorih. Predno se iz arhiva odstranijo kakšni predmeti, mora določiti posebna komisija, če ti predmeti res nimajo več zgodovinske in materialne vrednosti. Nikomur pa se arhivalije ne smejo izposojati, ker je sicer nevarnost, da se bo to ali ono, kar ima veliko vrednost, počasi izgubilo.

Glede mestne knjižnice je treba poudariti posebno tole troje: Knjižnica naj bo komunalna t. j. v njej naj bo vsa domača literatura, ki se tiče komunalnih vprašanj. Po možnosti naj bodo v njej tudi tuja dela. Dostopna naj bi bila knjižnica vsemu uradništvu pa tudi drugemu občinstvu, ki se

zanima za komunalna vprašanja. Drugič naj bo knjižnica historično-lokalna. V njej naj bodo knjige, ki obravnavajo mesto, njegovo zgodovino itd. Tretjič naj bo s knjižnico združena tudi javna čitalnica z vsemi domačimi časopisi in revijami.

Ljubljanski župan dr. Adlešič se je z vsi vne-mo zavzel za vsa gornja vprašanja in je že na običnem zboru Zveze mest predlagal tile dve resoluciji; ki sta bili tudi sprejeti:

I. Da se dvigne moralna in znanstvena kvaliteta mestnih uslužbencev in da bi vodstvo komunalne politike mest napredovalo in se moderniziralo, priporočila Zveza mest mestom, da osnujejo strokovne in znanstvene mestne knjižnice, ki bi jih mogli uporabljati mestni uslužbenci in člani mestnega sveta, pa tudi druge osebe, ki se zanimajo za komunalna vprašanja. V mestih, kjer ni drugih javnih in vsakomur dostopnih knjižnic, naj mesta prevzamejo iniciativo za njih ustanavljanje.

II. Interes in ugled mesta zahtevata, da se vsi dokumenti in spisi trajne in zgodovinske važnosti hranijo v mestih samih, kjer bi bili vsakomur pristopni za znanstvena raziskovanja in proučevanja Zveza mest priporočila mestom ustanavljanje posebnih arhivov za take dokumente in spise, pod strokovnim vodstvom za to kvalificiranih oseb. Istočasno obnavlja Zveza mest svojo prejšnjo zahtevo, da se izda zakon o muzejih, čuvanju nad starinami in knjižnicah.

Vprašanje posestev ob Muri

Dolnja Lendava, 15. novembra.

Ob vseh večjih regulacijskih delih ob Muri se je posest po zreguliranem svetu od l. 1908—1914 kratkoma odvezala dosedanjim posestnikom in se vpisala v kataster kot državna last. Posestniki ob Muri so se sicer temu zoperstavljali, toda oblast je vse te posestnike postavila pred gotovo dejstvo. Zato so občine po prevratu to zadevo tudi urediti, toda zadeva se ni popolnoma razjasnila. Dr. Klagov komentar k cit. paragrafu pravi, da je predhodno poplavljenje, kateremu sledi nato izsušenje, brez pomena za lastniško pravico. Znano pa je, da je Mura mnogo posestev zopet premeštila in sčasoma je nastala sipina, kjer je zrastle dreve in je rastle tudi trava, tako da je bila izrabljiva kot travnik oz. pašnik. Na mnogih krajih pa se je

po prevratu z regulacijskimi deli samo pospešilo zaledinjenje, ker se je struga oddaljvala in je reka počasi ali naglo odlagala rodovitne plasti zemlje. Čl. 411. o. d. z. pa pravi, da je naplavljanje oz. vežanje brežine last posestnika, ki ima ob bregu posestvo. Vsekakor se je pa z odvzemom posesti obnem posestnik razrešil zakonitih dajatev za regulacijska dela. Ker pa je znano, da so se vsa regulacijska dela izvrševala v glavnem kot splošno gospodarska važnost zaradi utrjevanja stalne struge, se pri tem niso zasledovale koristi posameznih posestnikov, temveč splošne javne koristi vse pokrajine. Te zadeve radi posestev ob Muri bi se morale vse nanovo preiskati in če po trebnosti, naj se posestva vrnejo prejšnjim posestnikom in po potrebi tudi obdavičjo.

Za vzajemno delo usmiljenja

Ljubljana, 24. novembra.

Dne 18. t. m. je bil v dvorani mestnega glavarstva v Ljubljani sestanek dobrodelnih organizacij, ki jo je sklical socialno-politični odbor mestnega glavarstva. O tem sestanku so časopisi že podrobneje poročali. Ker so se nekatera poročila glasila tako, kakor da je šla akcija socialno-političnega odbora za tem, da se odpravijo te božičnice, ni bil pa dovolj poudarjen pravi namen te akcije, je treba pojasniti, da socialno-političnemu odboru in uradu ni bil namen, odpraviti te božičnice zaradi božične samih kot takih, temveč zato, da se vse dobrodelno delo, ki ga te božičnice opravljajo, osredotoči pod skupno vodstvo, da bi se tako preprečile zlorabe, ki se sicer dogajajo ob takih prilikah od strani iznajdljivih podpirancev na škodo drugih. So bili namreč primeri in to pogosti, kjer so iznajdljivi prosilci bili deležni podpore pri več društvih, drugi, morda celo potrebnejši, pa so ostali brez podpore. Dogajalo se je primeri, kakor je pokazala debata na tem sestanku, da so mnogi prejete darove zastavili, prodali in denar zapili. Očete pijanci so prodali darove, ki so bili namenjeni njihovim otrokom in ženam itd. Mnogi so si delali iz tega naravnost dobičkanosni posel. Da se vse to prepreči in da dobrodelna božična podpora akcija res doseže svoj namen, je socialno-politični urad in odbor sklenil, osredotočiti to delo pod skupno kontrolo. Sklenjeno je bilo, da se božičnice za mladino vseeno obdržijo, zlasti, kjer je to že z vzgojnega stališča potrebno in koristno, da pa se bodo na bodočem sestanku skupno pregledali sezname obdarovancev posameznih društev in da se tako ugotovi, kdo je pomoči resnično potreben in da se preprečijo zlorabe.

Tudi v Tokio bodo tekli z olimpijsko plamenico?

Teži s prižgano bakljo iz Olimpije v Berlin je bila sijajna ideja dr. Karla Diema, organizatorja berlinskih olimpijskih iger. Kakor poročajo iz Tokija, želijo tudi Japonci za olimpijado l. 1940. organizirati slično stafeto. Samo, da bo neprimerno daljša in pomembnejša. Morda hočejo Japonci s tem simbolično pokazati, da žele prekositi vse dosedanje olimpijade in tudi berlinske!

Japonski član mednarodnega olimpijskega odbora grof Sojeshima je izdelal predlog za olimpijsko stafeto, ki bi naj prinesla ogenj iz slavne Olimpije v daljno prestolnico Vzhodnega carstva. Ogenj naj bi nosili tekači, deloma v teku, deloma pa s parniki. Prvi tekač bi moral startati že 1. februarja l. 1940., to je približno takrat, ko se bodo vršile še zimske olimpijske igre. Datum 11. februar je odredil grof Sojeshima zaradi tega, ker bo takrat minulo 2600 let, odkar je stopil na prestol prvi japonski cesar. Bakljo naj bi nosili najprej grški in turški atleti, v Bombay pa bi jo prinesli s parnikom. Od Bombaya do Singapura bi zopet tekli, v Šanghaju pa bi sprejela »sveti ogenj« japonska vojna ladja, ki bi ga prepeljala do japonske obale. V Tokiu bodo čvali olimpijski ogenj v templju cesarja Keidzija vse do otvoritve XII. olimpijade.

Nesrečnik

Ljubljana, 23. novembra.

Nocoj ob 20.15 so v Orlovi ulici 11 v kletnih prostorih našli obešenega moškega. Takoj je bila poklicana policija. Na lice mesta sta prišla svetnik dr. Lužar in dežurni uradnik Kette. Policijski zdravnik je ugotovil smrt, ki je nastopila vsled samomora. Truplo je identično z Vinkom Zgajnarjem, rojenim 14. julija 1898. v Rudniku, pristojnim v Ljubljano, oženjenim očetom dveh nedoletnih otrok in šoferjem pri reševalni postaji. Vzrok samomora so družinske razmere.

Cel'e

Razmere na delovnem trgu. Od 10. do 20. novembra je poskočilo število brezposelnih, ki so prijavljeni pri celjski ekspozituri borze dela, od 495 na 581, med temi je tudi 213 brezposelnih ženskih delavnic moči. Službo dobijo: 1 mizar, 1 krojač, 1 čevljar, 1 mojster za izdelavo opke, 2 dekl, 2 kuharici (1 za Beograd) in 2 služkinji, ki znata kuhati.

Iz Cerknice

Cerknica, 23. novembra.

Javna dela. S pomočjo banovine se je pričelo pri nas več javnih del. Najvažnejše je pač popraviljanje jezerskega mostu. Ta je bil temeljito popravila zares potreben. Segnili in oslabeili so oporniki in prečniki tako, da ni nihče več sigurno mogel z vozom čezenj. Zdaj pa ga bodo predelali in je za promet nekaj časa zaprt. Tudi je iz tujskega prometnega ovira važno preurejevanje in predelovanje kaplanskega vrta, ki je sedaj mnogim kamem epoditke. Dalje naj še omenimo, da je banka uprava dala tudi podporo za popravilo ceste Podkrajnik—Dolenja vas in se bo z delom vsak čas začelo.

Nekoč je bil... v Cerknici banovinski zdravnik dr. Stanko Pušenjak. Pa je bil ta Pušenjak premeščen, a se je iz ljubezni do Cerkničanov (!?) raje odpovedal banovinske službe, samo da je ostal pri nas. No, na njegovo mesto je prišel g. dr. Smrdu, ki stanuje v hiši, kjer je tudi lekarna g. Carneltutija. Dr. Smrdu je sedaj banovinski zdravnik. Če pa te zanese pot v hišo, kjer stanuje g. dr. Pušenjak, vidiš v veži napis: Banovinski zdravnik. Ljudje se sprašujejo: kdo vendar je banovinski zdravnik? Ali g. Pušenjak res tako ugaja tisti napis, ali se ne more sprijazniti z mislijo, da je on to nekoč bil, pa to ni več? Vsekakor grenak epomin...

Spored nedeljskih slavnosti v Stični

Ljubljana, 24. novembra.

Prostava odkritja spomenika knezu in nadškofu dr. F. B. Sedeju v Stični, v nedeljo, dne 29. novembra. se bo vršila po sledečem programu:

A. v cerkvi ob pol 10. uri:

1. Govor prevzvišenega g. škofa dr. G. Rožmana. — 2. Sv. maša, ki jo bo daroval prevzvišeni g. nadškof dr. A. B. Jeglič (med sv. mašo poje zbor akademikov).

B. Odkritje spomenika ob pol 11. uri:

1. Komur Gospod ni zgradil doma (cantata A. Foerster, zbor). 2. govor g. župnika Franca S. Finčgarja. 3. Glejte, kako umira pravičnik (J. Gallus, zbor). 4. Poklonitev domače svetogorske zemlje...

C. Akademija v samost. dvorani ob ¼ na 12.:

1. Zdravica (E. Adamič, zbor). 2. Nagovor dr. Jva Cesnika, predsednika Sedejeve družine. 3. Solo (g. M. Simenc, tenorist zgrebske opere). 4. prof. Filip Terčeli: Metropolit umira. Trilogija: a) Poslednja meditacija, b) Zastranjeni mlči, c) Pot na Sv. Goro (recitativ A. Roeger). 5. Solo (tenorist g. Josip Rijavec). 6. Duet solistov zgrebske opere g. Rusa in M. Simenca. 7. Moči, moči mi daj moj Bog (zbor).

V savski banovini so bile občinske volitve do sedaj v 518 občinah. Od teh je dobila b. HSS 403 občine, JRZ 78, SDK 20, ostalo pa so dobile manjše stranke. Volitve bodo le še v dveh občinah naknadno in v tistih občinah, v katerih bi bile volitve morda zaradi pritožb od upravnega sodišča razveljavljene.

Surovega trgovca imajo v Zagrebu na Hlci, ki se loteva kar s fizično silo svoje stranke, ki ni zadovoljna z blagom. Uboga ženska je prišla k temu trgovcu in ga prosila, naj ji zamenja blago, ki ga je pred kratkim pri njem kupila. Za odgovor pa ni čula besedice, pač pa jih je po nosu padla klofuta, da se ji je vili kri. Z njim se bo menda od bliže pobavila policija.

Kot živa plamenica je zgorelo 10 letno dekletce v Kostajnici na Hrvaškem. Dekletce je bilo na paši in je hotelo razpihati ogorek in si narediti ogenj. Plamen pa je zagrabil za obleko, da je bilo dekletce takoj v plamenih. Letalo je sem in tja, gorelo je vse bolj. Ko so jo ljudje rešili, je bilo že prekasno, kajti sežgano meso je jelo od nje odpadati. Dekletce je izdihnilo.

Blizu Osijeka je motorni vlak, ki vozi tamkaj z brzino 140 km na uro povozil mladega delavca. Mož je stopal ob progi in mu prav ta čas vozil nasproti vlak lokalne proge Osijek—Našice. Zeleni čuvaj mu je vpil in dajal svarilne znake, vendar ga delavec ni poslušal, ali pa ne razumel. Ze je pridrl vlak in ga raztrgal na kose.

Od tu in tam

Pred tednom je iz belgrajskih krogov združene opozicije vznikla ugotovitev, da sta se obe krili združene opozicije spet tesneje naslonili druga na drugo in da je šlo njihovo prizadevanje vedno bližje pravemu in dokončnemu sporazumu. Ta optimizem je sedaj popustil, stanje je ostalo kot prej, v samih opozicijskih krogih pravijo, da je bila koncentracija, ki so jo napovedovali, preje lepa zamisel, kakor pa skorajšnja stvarnost. Rešitev hrvaškega vprašanja je še vedno os, okoli katere teko razgovori. Voditelji belgrajske opozicije se vedno konfirirajo med seboj, včeraj je vodja zemljoradnikov Joca Jovanović razpravljala o položaju z voditelji b. demokratske stranke Ljubo Davidovićem, Milanom Grodom in Božidarjem Vlačićem. Navzok pa ni bil Miša Trifunović, ki je šel o istem predmetu na posvete k Aci Stanojeviću v Knjezevac. Največ trenja in razprav zahteva določevanje tistih strank, ki imajo zaslobo med narodom. To omejitev je namreč postavil dr. Maček, rekoč, da se bo za rešitev hrvaškega vprašanja pogajal s tistim, ki ima za seboj večino naroda. Prav v tem primeru pa si srbške stranke niso na čistem. Vedno Srbov vidimo danes v vrstah JRZ, s čemer pada na to stranko naloga, da poseže v rešitev tega vprašanja. Videti pa je, da je v JRZ tako razpoloženje že ustvarjeno. Doselej se da reči, da je med voditelji belgrajskega dela združene opozicije le toliko oporazuma, da sodelujejo na isti osnovi, na kateri mislijo pomagati reševati naše notranje politične probleme.

Akcija zagrebških gospodarskih krogov in zahteva javnosti, da se izpopolni in popravi zagrebški glavni kolodvor, prihaja k svoji ostavitvi. Železniška direkcija bo v nekaj dneh razpisala licitacijo za gradnjo peronov in tunela, ki bo vodil do njih. Skušali bodo dela tako pospešiti, da bodo gotova pred začetkom glavne turistične sezone. Glavni peron bodo razširili za 11 metrov. Od prvega perona bo vodil poseben tunel k drugemu in tretjemu. Prva dva perona bosta dolga po 300 metrov, tretji pa 240 metrov. Postavljena bosta še četrti in peti peron na zapadni strani. Tako v Zagrebu. Tudi v Ljubljani se borimo že dolga leta za razširitev glavnega kolodvora, pa preko idejnih zametkov ne pridemo, čeprav so pri nas okoliščine, ki zahtevajo povečanje kolodvora mnogo tehtnejše in nujeješe. Bo li morda ostalo le pri Zagrebu?

V Zagrebu je začel sasedati turistični odbor za savsko banovino, ki ga je bil postavil ban za tri leta. Na zborovanju je bilo navzočih štirideset predstavnikov vseh turističnih organizacij iz vse savske banovine. Predsedoval je ban dr. Ružič. Ta turistični svet bo razpravljal o seznamu turističnih krajev in o načrtu, da se v upravo letovišč in kopališč pritegnejo tudi zastopniki turističnih organizacij.

V Zagrebu so začeli tudi promet pešev urejevati po načelih voletem. Včeraj so se zato pojavili na vseh križiščih stražniki, ki so pešce opozarjali, kako je treba prečkati prometne ceste. Na ta način se bodo preprečevale tako pogoste prometne nesreče, o katerih je bilo vedno mnogo na kapisanega v Zagrebu in Belgradu, kjer so take vrste novost že uvedli. Nekaj časa bodo stražniki opozarjali ljudi, pozneje pa bodo vsak prestopnik kaznovali. V Belgradu kaznujejo take prekrške s 70 dinarji denarne kazni, ki jo stražnik izterja na kraju samem, v nasprotnem primeru pa kršilca odvedejo na policijo.

Razpoloženje, ki je nastalo v Angliji po obisku kralja Edvarda v naši Dalmaciji, bodo skušali izrabiti Dalmatinci in bodo o letopah našega morja izdali nekaj brošur v angleškem jeziku.

Blizu Dubrovnika se je na dan volitev, v nedeljo, dogodila težka avtomobilska nesreča. Okoliški kmetje so se s tovornim avtomobilom vozili na volišče v Ston. Na ostrem ovinku pa je šoferju odpovedala zavora in je avtomobil strmoglavil v stran. Ubila sta se dva kmeta, dva sta bila težko ranjena, več jih je bilo po poškodovanih.

Za naš les se je začela zanimati tudi Nizozemska. Te dni se je mudil v Šibeniku nizozemski industrijalec Rachmel in se razgovarjal s podjetjem Šipad o nakupu večje količine lesa. V poštev pri tem prihajajo najprej bukov, orehov, jelov les in črni bor. Nizozemci so začeli ceniti naš les zaradi nizke cene in zaradi kakovosti. Nikakor pa lesni industrijalec ne morejo najti načina in poti, kako bi se vsidrali na italijanskem lesnem trgu. Zadnje čase je Italija skoraj vse les naročila v Avstriji, s katero je sklenila tozadevno pogodbo.

Ko je bil aretiran, je neki zagrebški »zdravnik« — pravi mazač — povedal na policiji napačno ime. Dejal je, da se piše Cvetkovč. Ko pa ga je hotel policijski uradnik zaslišati, niso mogli nikjer v zaporu najti človeka, ki bi slisal na to ime. Končno so ga pa le pravega iztaknili, vendar pa pod drugim imenom. Mož je povedal svoje pravo ime, za starega pa je dejal da ga je v zaporu pozabil. Mož je namreč že 76 let...

Redka prikazen je prav gotovo človek, ki razdeli svoje imetje med reveže. Vendar pa je nekaj takega naredil travniški bogataš Sulejman efendija Kajmaković. Nekemu zavodu, ki se bavi z vzgojo in rejo zapuščenih otrok, je podaril vse svoje imetje. Mož je zase prihranil le še eno hišo in nekaj zemlje zadnja leta pa bo užival ob cvetlicah in ob pticah.

Zagrebsko katedralo bodo začeli popravljati, ker je začelo okrasno kamenje padati s stolpa. Pred nekaj dnevi je bil pri zagrebškem nadškofu gradbeni minister dr. Marko Kožul in je pri tej priliki sprožil možnost, da bi tudi država prispevala svoje k popravilu. V ta namen je minister že odredil komisijo, ki bo ugotovila, kaj je treba popraviti in koliko bi bilo treba podpore. Pravijo, da bodo popravila zahtevala nekaj milijonov.

Sarajevska občina je cestne berače nekoliko prikršala in omejila njihovo število na ta način, da je potrebnim izdala legitimacije. Kmalu se je moglo opaziti, da so se vrste beračev razredčile. Le 125 jih je bilo tako srečnih, da so dobili legitimacije za prosjačenje. Prosilcev pa je bilo seveda ogromno.

Zaradi sečnje gozda so se zgrabili kmetje z gozdnim čuvajem v Letincu blizu Kostajnice. Gozd je last banovine, vendar so ga kmetje kljub prepovedi vedno in na skrivaj sekali. Ko je čuvaj pred dnevi opazil, da so mu spet posekali dve mladi buki, je šel s svojim sinom na sled. Res je imel srečo, da je zasačil kmeta, ki je posekali buki ravno vozil s seboj. Čuvaj je zaplenil buki, med razgovorjanjem pa je nenadno skočil nanj pes. Čuvaj je ustrelil in ubil psa. Kmet je bil razjarjen in šel domov po pomoč. Prišli so trije kmetje in napadli s sekirami čuvaja. Zadet je padel, a sin je dvignil puško in ustrelil. Smrtno zadet je padel en kmet.

Imena „grofic“ na sodišču

Pred berlinskim sodiščem so se odigravale zadnje čase prav zanimive zgodbe o grofinjah, ki niso grofinje. Na primer tale:

„Grofica z belci“

Bilo je že leta 1912., ko si je Annelise Baethky, roj. Sannec, pridobila pri Berlinčanih ime: grofica belcev. Tedaj se je izdajala za ženo nekega ruskega velikega kneza, ki je v resnici tudi živel. Izredno lepa ženska, kakor je bila ta grofica, je imela navado, da se je vozila po Berlinu z dvema iskrima konjema belcema, med to vožnjo pa je neprestano razdeljevala med revne in potrebne ljudi najrazličnejše podpore in darila. Zato pa se v Berlinu niso malo začudili, ko se je naenkrat izkazalo, da je ta »grofica« izginila iz mesta in da je zapustila samo — velike dolgove. Nič manj niso ti dolgovi znašali kakor 100.000 nemških mark. Niti za en sam primer pa je ni mogel nihče spraviti v ječo, ker prav nihče ni še mogel dokazati, da je ta dolg naredila z namenom, da bi od koga izvalila samo denar, nato pa ga ne bi imela namena vrniti.

Predno je postala Sannec tako imenovana »grofica belcev«, je imela za seboj že kos zanimive zgodovine. Bila je hčerka nekega tramvajkega sprevodnika in kot taka je dorasla. S 17. leti je zapustila očetovo hišo, ker jo je vlekel hrepenenje po velestem življenju, kakršno vlada v Berlinu prav gotovo. Tu v Berlinu pa ni samo uživala svoje srečno in zadovoljno življenje, temveč je poleg tega tudi še igrala prav veliko vlogo med Berlinčani. Elegantna je bila za berlinsko gospodo dovolj, fantazije pa ji tudi ni manjkalo. Kajti tudi to je v Berlinu potrebna reč. Vsakršnim razmeram, v katere je zašla, se je znala prav lepo prilagoditi, vedno pa je gledala tudi na to, da ji je šlo vse v njen pravi račun. Neprestano je menjavala svoje ime in poklice, zato je morala tudi vedno znova igrati različne vloge. Nosila je tudi najrazličnejše visoke naslove raznih grofic in podobnih za tako visoko leteče ljudi privlačnih imen. Ona se je prav posebno rada postavljala s temi imeni. Se predno je nastopila pustolovsko pot — bilo je to še v predvojni dobi — se je izdajala za grofico Meerscheidt Hillesen. Hotela je na svoji osebi prikazati vabljivi blesk ruskih milijonov. V času njenih uspehov, ko je bila deflacija, je nastopala kot vdova ravnateljke neke prejšnje nemške plovne družbe, ob drugih prilikah pa zopet kot slavnega gledališka igralca. Bila je lastnica dragih vil, razpolagala je s številnim služabništvom, z aristokratskimi vpregami in z avtomobili, ki jim tudi ni bilo kar tako para. Skozi njene roke je romalo ogromno denarja, ki pa se je radi njenih goljufij ponovno stekal v še večji množini v njenih blaginjah.

Tako je doživela »grofica« Sannec svoje 40. leto. Blesk okrog lepe »grofice z belci« je ugasnil, njeni častilci so izginili. Njene težnje po pustolovstvu pa so jo nagibale k vedno bolj brezvestnim goljufijam, katerim je napravila konec šele sodba, s katero je bila obsojena na 6 let prisilnega dela.

„Grofica“ Jakubowska

Ne dolgo pred tem procesom je prišlo do sodne razprave, ki se sliši kakor epizoda iz mladosti te pustolovke. Sele 23-letna obdolženka »Leokadia, grofica Jakubowska«, je bila revnih staršev. Ko je z nekaj denarja v žepu zapustila očetovo hišo, je bilo prizorišče njenega poznejšega življenja v Berlinskem penzionu. Tudi ona si je izbrala za prilastitev družite, da je potomka aristokratske ruske rodbine. Take trditve so vedno še nekaj privlačnega za nekatere ljudi, poleg tega jih je pa tudi

težko kontrolirati. Elegantni berlinski kavalirji, katerim je mlada »grofica« pripovedovala zgodbe iz svojega življenja, so bili polni sočutja. Zapuščen in brez moči, je taval grof Jakubowski po svetu. Se prej pa je vse svoje premoženje razdelil med otroke. Zaljubljen pa je imela Leokadia razen tega dobrega očeta še hudobnega očima, skozi katerega roke je šlo vse njeno premoženje. Novi berlinski prijatelji so takoj prostovoljno začeli zbirati za mlado grofico prispevke za proces; bili so vedno znova pripravljeni, kadar je mlada dama rabila denar. Neprestane denarne stiske, v katerih je »grofica« živela, so končno odprle oči tudi tem kavalirjem. Ker je mlada laži-grofica imela le malenkostno predkazeno, in ker je v sodnikih vzbudila vtis, da ima resen namen popoboljšati se, je imela srečo ter je bila obsojena na leto dni zapor.

Laži-kraljčina

Kako more posebno kakšna elegantna ženska živeti na račun drugih in pri tem še uživati razkošje in v seboe spoštovanje, je dokazal tudi nek proces pred sodiščem v Moabitu. Na zatočni klopi je sedela gospa Ana. Imela je vilo v Schandau-u, celo nadstropje v nekem velikem berlinskem hotelu, elegantne konje in vozove, celo vrsto služkinj in hlapcev. Svojo preteklost je znala spretno prikriti pod zaveso tajnostnosti, da bi ji ne odkrili njeni upniki. Oni, ki so ji dajali denar, niso imeli najmanjšega sumu in so bili do zadnjega trdno prepričani, da imajo opravka s princeso »Anna

40 obletnica, odkar so na progi London-Brighton leta 1896 takile avtomobili postavili rekord v hitrosti s 5 km na uro.

Sophia von Hohenzollern-Eschtrungen, hčerko cesarja Friderika. Knez Bismarck, stari nemški kancler, ji je še prav posebno stal na strani. Njemu še mora zahvaliti za visoko rento in za posestva ob Adriji in na Danskem. Toda tudi njeni rodni brat, cesar Viljem II. ji je hotel dobro: Kadar je tožila o svojih dolgovih, je bil vedno zelo velikodušen in jo je vedno samo malo pobožal, kadar mu je te dolgove spomnila.

Vse te lepe sanje so se spremenile v 4 leta zaporu in v konkurz, ki je bil razglašen nad njenim premoženjem.

Cudno je, da se ljudje ničesar ne nauče. Na eni strani so še vedno takšni, ki so brezmejno premeteni, na drugi strani pa taki, ki so ravno tako brezmejno neumni. Še dvakrat bolj čudno pa je to za Berlin, o katerem se v splošnem govori, da so tam že davno izpodmaknjena tla raznim pustolovcem, ki hočejo živeti na tuj račun.

Parižankam spomenik po modi

V Parizu ženske vedno nekaj najdejo s čemer niso zadovoljne in kar se zanje ne spodobi, kakor mislijo. Vedno imajo kako novo skrb, ki jim ne da miru. Morebiti celo spati ne morejo, vsaj tiste Parižanke, ki hočejo biti s moškimi popolnoma enakopravne in se ne puste v prav ničemer zapo-

stavljeni. Zadnje čase so prišle tudi na to, da stopijo v glavnem francoskem mestu med neštetimi spomeniki slavnim Francozom samo štirje, ki so posvečeni ženskam.

Parižanka, ki ji je uspelo to dognati najbrže zato, ker ni imela prav ničesar drugega premisljevati kakor to, je med pariškimi ženskimi svetom zadela na odmev vsepovsod. Hitro so sklenile, da je treba takemu skandalu že enkrat za vselej napraviti konec in ljudstvu v Franciji povedati, da imajo ženske prav takšno pravico do spomenikov kakor pa moški.

Vse je mogoče, morda celo to, da je na vsem tem tudi nekaj resnice. Naj že bo kakorkoli, v podrobnosti in morda celo dokazovanja se je pač nevhvalno spuščati. Kdor pa ve za najrazličnejše vrste okusov, ki jih imajo Parižanke, mora tudi pri tem pomisliti še na kaj drugega. Če si že hočejo na vsak način postaviti spomenike, naj pri tem ne pozabijo, da bodo kipi napravljeni tako, da se bo mogla na njih obleka zamenjati. Težko si je namreč misliti, da bi hotela katera Parižanka o božiču stati na podstavku kot kip v isti obleki, kakršna je v modi za jesen.

Batine jih žive

Oni, ki tako radi obiskujejo razne kinopredstave, pa naj bodo dobre ali pa tudi takšne, ki jih ne velja videti, bodo morda zamerili, če jim nekaj razodenem. Vsem seveda ne, saj je prav gotovo tudi nekaj takih, ki za to skrivnost že vedo in zato tudi nekatere prizore na platnu gledajo z drugačnimi očmi, kakor vsi drugi, ki hočejo na vsak način tudi na še bolj očitno narejenih prizorih videti čisto resnični dogodek. Kdor je že

Počasi in s potrpljenjem bo šlo tudi to!

jih dajejo, pač pa od tistih, ki jih mesto drugih prejemajo. Toliko do nezavesli jih menda še niso pretepli, da ne bi mogli več spregovoriti: Kruh je pa le kruh!

Obvestila

V dvorani Rokodelskega doma predava danes ob 8 zvečer gosp. prof. dr. Vinko Sarabon v okviru namočenske visoke ljudske šole. Povabljeni članstvo in vsi naši prijatelji. Vstopnine ni!

Na umetniški razstavi mladih bo imel v sredo ob 18.15 vodstvo gosp. umetnostni kritik dr. Rajko Ložar. Ker bo razstava odprta le še tekočo teden, vabimo vse ljubitelje na vodstvo in ogled razstave.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Podroben program ljubljanske in vseh evropskih poslal dobite v najboljšem in najcenejšem ilustriranem tedniku »Radio Ljubljana«, ki slane mesečno samo 10 Din.

Torek, 24. novembra: 11.00 Solska ura: Tatovi in policija v živalstvu (g. prof. Rafael Bučar) — 12.00 Za vsakega nekaj (plošče) — 12.45 Vreme, poročila — 13.00 Čas, spored, obvestila — 13.15 Iz Schubertovih del (plošče) — 14.00 Vreme, bor. — 18.00 Spored (Radijski orkester) — 18.40 O Islamu: Vzorci in boji Mohameda (g. urednik Fr. Torseglav) 19.00 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 19.30 Nac. ura: Krestna slava pri južnih Slovanih (Ivan Franči iz Zgbe) — 19.50 Zabavni zvočni tednik — 20.00 Meyerbeer: Ples z bakljami (plošče) — 20.15 Anton Leskovec: Jurij Plevar — drama v treh dejanjih — Izvajajo člani radijske igralske družine — 21.15 Klavirske točke na ploščah — 21.30 Velika fantazija iz Puccinijeve opere »Turandot« (Igra Radijski orkester) — 22.00 Čas, vreme, poročila, spored — 22.15 Zvoki v oddih (Radijski orkester).

Drugi programi

Torek, 24. novembra Belgrad I: 19.50 Narodne pesmi — 20.30 Belgradska filharmonija — 22.20 Narodna pesni — Belgrad II: 19.00 Na Donavi (Djuricic) — Zagreb: 20.00 Opera — Dunaj: 22.20 Arile — 23.20 Jazz — Trst-Milan: 17.15 Plošče — 20.40 Simfonični koncert — 21.40 Igra — 23.30 Plesna glasba — Rim-Bari: 2.40 Opera »La Rondine« — Praga: 19.35 Lalka glasba — 20.55 Radijski orkester — 22.15 Sramel —

Važno!

Novo!

Dr. IVAN PREGEL

Osnovne črtice književne teorije

broširano Din 24—

Dr. ANGELA PISKERNIK

Slovarček slovenskega in nemškega jezika

s slovniškimi podatki za Slovence

broširano Din 20—, vezano Din 30—

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA
v Ljubljani

Sven Elvestad:

9

Zlodej se dolgočasi

Prihitej je človek z vihrajočimi škrici, s temi dolgočasnimi, belo naškropljenimi in pečenasto rjavimi škrici, ki spominjajo na obleke kočijažev na pogrebnih vozovih in so vsakdanja uniforma vseh vratarjev v kopenhavskih zabavnih lokalih.

Ko je pogledal karto Amerikanca, je pokazal na stopnice navzgor in dejal:

»Prosim gospoda, da stopita gor. Tukaj spodaj bomo kmalu zaprli. Sploh bi morala gospoda vstopiti pri vходу na drugi strani. Tukaj je morda pre...«

Spačen obraz in metnja roke proti plesišču sta pokazala, da ga je gospod vratar omalovaževal, ali najbrž le deloma. Vrtar se je s priklonom postavil ob vzhodno stopnico. Brede je težko dihal.

»Ko bi le ne bilo toliko preprog,« je dejal. »Saj je tako kakor v tapetirani krsti. No ja, pojdiva vsaj skozi poslopje, saj mora biti tudi na drugem koncu kak izhod.«

In odšla sta navzgor.

Peto poglavje.

Tukaj je bilo vse drugače, bolje prezračeno, svetlejšo, čistejšo, plesna godba se je čula odspodaj le kot zamolklo šumenje. V prvi sobi je bil bar, tam so stregle mlade, ljubke stvarce. Pa tudi pri majhnih mizah z globokimi klubskimi naslonjaki je bila po-

strežba. Natakar je bil starejši človek z volovskim tilnikom, življenjske skrbi so ga nagrizle, bil je malo okajen, toda nezmotljiv v svoji resignaciji in v svoji tihi, nase obrnjeni vinjenosti.

Skozi dvojna odprta vrata se je videlo v dve drugi sobi, kjer je v majhnih ločenih kabinetih, razdeljenih z zlatorjavimi španskimi stenami človek lahko večerjal. Povsod je bil razlit zamolkel soj rdeče luči, tesen in malce zadušljiv, kakor v kakem fotografskem ateljeju. Zamolkla rdeča luč je barva ljubezenskih ur, takrat se lahko zgodi vse, česar prejasna svetloba ne prenese. Bredeja so temni prostori odbili. Tukaj zunaj v baru, ki ima visok, obokan strop, je lažje dihal. Razen tega mu je ob visoki mizi takoj vzbudila pozornost ena od mladih deklet, lepo oblikovana stvarca z navihanim, srednje lepim obrazom, zato pa z neverjetno modrimi očmi, ki so bila kakor da jih je bila namočila v modrici in pravkar odprla. Sedela je spodaj ob steni, tako da Brede ne bi bil navezan le na nerodno ozko barsko mizo, marveč bi se lahko tudi na deščeni oboji stene naslonil. Pomignila mu je. Amerikanec se je ustavil poleg njega.

Takoj se je začela ukvarjati s čopičem za pudranje in z rdečilom, kakor vse deklice v baru, kadar pride moški obisk. Nekaj živalskega leži v tem. Mnoge živali izražajo pričakovanje ljubavnega srečanja s podobnimi nagonskimi dejanji. Ne da bi kaj vprašala, je odmašila steklenico šampanjca in rekla:

»To je pa lepo, da sta gospoda navsezadnje vendarle našla pot do nas. Gospoda sta najbrž Šveda?«

Kako imenitno je to rečeno! Kakor da bi nastopala na kakem francoskem diletantskem odru.

»Tale gospod vsekakor,« je nadaljevala in pokazala na Bredeja. »Uh, kako švedsko izgledate. Človek se res prav zares začne bati.«

Ena med deklicami v baru je prišla k njej in si od nje sposodila dozo za puder; tudi to je skupna poteza teh malih deklet, to vedno tekanje senterja s temi toaletnimi predmeti. Dekle si je meni nič tebi nič dozo vzelo in odtokalo nazaj k svoji družbi.

Iz spodnjega plesnega prostora so začeli prihajati ljudje.

Deklica z modrimi očmi je zacvilila: »Ne, tako pa še ne!« S tem je hotela povedati, da je sama na mnogo višji stopnji in da »taka« nikakor ni bila za gospoda, ki imata tako švedsko podobo. Nato mu je nazdravila po švedski: Din skal, min skal, alla wackra flickors skal.

Brede je odrinil svoj kozarec šampanjca. »Le pol whiskyja bom vzel,« je dejal, »vi pa le pijte, gospodična.«

»Kakšna gospodična,« je vzkliknila, »jaz sem Ida.«

To dete trenutka je tako zaklicalo svoje ime, da se je slišalo kakor »i-da« in je nehote vplivalo na človeka, kakor da je treba

takoj zagrabit; tu ni treba nič devati na visoko polico.

Iz separiranih sob se je bližal glas, ki je ves čas ponavljal: Dober večer, gospe in gospode, dober večer, dober večer — in sicer tako glasno, da je človek moral nehote prisluhniti. V odprtih vratih se je pojavil človek in še vedno ponavljal svoj pozdrav. To je bil gospodar, starejši gospod, ki je bil videti izrazit mešan, oblečen v temnosiv žaket, torej v pravilno predpoldansko obleko. Imel je plemenito zaokrožen trebušček, ki je na njem počel visela tenka zlata verižica. Najzanimivejši pa je bil njegov obraz: prava pravcata mojstrovina, mešanica dobrodušnega strica in župana v podeželskem mestecu, zmes ministrskega predsednika v koalicijskem ministru in fujakarja iz osemdesetih let. S svojimi belosivimi zalisici bi tudi lahko predstavljal starejšo podobo cesarja Franca Jožefa. Vsakdo si lahko predstavlja, kako je bil dosegel tak uspeh: Potem ko je bil srečno prišel iz kaznilnice, kjer je bil zaprt radi trgovine z dekleti, si je moral prirediti prijetno vnanost, da je lahko predstavljal lastnika igralske beznice ali podobnega brloga, kar je zahtevalo tako zunanost, ki je vzbujala zaupanje.

»Dober večer, gospoda!« Prišel je v bar in oba pozdravil. »Moje spoštovanje, zelo me veseli, da vidim gospoda pri nas. V naših prostorih lahko gospoda računata s pošteno postrežbo, sem prihaja le najimenoitnejše občinstvo.«